

Qırxıncı Ayənin Gizli Tarixi — İyirminci Sayı

İkinci Vay — Yeddinci Hissə — Yezekel

Jeff Pippenger

2026-07-29

Müqəddəs Kitaba uyğun məqbul bir anlayışdır ki, açılış ayələrində peyğəmbər Yezekelin otuz yaşında olduğu qəbul edilsin.

Otuzuncu ildə, dördüncü ayda, ayın beşinci günündə, mən Kebar çayı yanında sürgünlər arasında olarkən, göylər açıldı və mən Allahın görüntülərini gördüm. Ayın beşinci günü, padşah Yehoyakinin sürgünlüyünün beşinci ili idi. Rəbbin sözü Buzi oğlu, kahin Yezekelə, Kildanilərin ölkəsində, Kebar çayı yanında açıqca gəldi; və orada Rəbbin əli onun üzərində idi. Yezekel 1:1–3.

Bəziləri hesab edirlər ki, “otuzuncu il” padşah Yoşiyanın dövrü ilə başlayan və qırxıncı fəslin birinci ayəsi ilə başa çatan müəyyən bir yubiley dövrünə əsaslanır.

Əsirliyimizin iyirmi beşinci ilində, ilin əvvəlində, ayın onuncu günündə, şəhərin vurulmasından sonra on dördüncü ildə, elə həmin gün Rəbbin əli üzərimdə oldu və mənə oraya apardı. Yezekel 40:1.

Müqəddəs Kitab xronoloqları qırxıncı fəslin birinci ayəsini ya e.ə. 573-cü ilin 28 aprel tarixinə, ya da 22 oktyabr tarixinə aid edirlər. Bütün peyğəmbərlər axır günləri müəyyən etdiklərinə görə, e.ə. 573-cü ilin 22 oktyabrına düşən süqut tarixi, əlli il əvvəl, e.ə. 622-ci ilin 5 mayında “Yoşiyanın Böyük Pasxası” adlanan hadisə ilə başlanmış bir xəttin omeqa tarixidir.

Otuz rəqəmi, xidmətə başladıkları zaman otuz yaşında olmalı olan kahinlərin rəmzidir. Yezekelin birinci fəslinin birinci–üçüncü ayələrinin Yezekelin yaşını otuz olaraq göstərib–göstərməməsindən və ya sadəcə onun bir kahin rəmzi kimi təqdim olunmasından asılı olmayaraq, o yenə də otuz yaşında təsvir edilmiş olardı. Əgər birinci ayədəki otuz il, başqalarının inandığı kimi, e.ə. 622-ci ildə Yoşiyanın Böyük Pasxasından sonrakı otuzuncu ili ifadə edirsə, peyğəmbərlik baxımından nəticələr yenə də eynidir.

Yoşiya “təməl” deməkdir və onun Böyük Pasxası e.ə. 573-cü ilin Kəffarə Günündə, 22 oktyabrda başa çatan bir yubiley dövrünü başlatdı. Yoşiyadan 22 oktyabra qədər uzanan “yubiley xətti” 1840-dan 1844-ə qədər olan tarixlə uyğunlaşır. 1840-cı ilin təməlləri padşah Yoşiya ilə, həmçinin Yoşiya Liç ilə təmsil olunurdu. 22 oktyabr isə Kəffarə Gününün buynuzu ilə birlikdə yubiley şeypurunun buynuzunun səsləndirilməsi ilə təmsil olunurdu.

Və sən özün üçün yeddi il şənbəsi sayacaqsan, yeddi dəfə yeddi il; və yeddi il şənbəsinin müddəti sən üçün qırx doqquz il olacaqdır. Sonra yeddinci ayın onuncu günündə yubiley şeypurunu səsləndirəcəksən; kəffarə günündə bütün torpağınız boyunca şeypuru səsləndirəcəksiniz. Levililər 25:8, 9.

Yezekel, padşah Yoşiyadan 22 oktyabra qədər uzanan Yubiley xətti daxilində yerləşdirilir; bu xətt 1840-cı ildən 1844-cü ilədək Vəhy 10-un birinci və ikinci mələklərini təmsil edir. Yezekel birinci və ikinci mələklərin Milleritlərini və üçüncü mələyin yüz qırx dörd minini təmsil edir. Yezekel yüz qırx dörd minin kahinliyini təmsil edir, lakin onun əsas peyğəmbərlik xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, o, bir peyğəmbərdir.

Peyğəmbər, Kahin və Padşah

Otuz yaşında xidmətə başlayan Müqəddəs Kitabdan üç şəxs vardır. Ezekiellə yanaşı Davud və Yusif də belə idi. Onların hamısı otuz yaşında xidmətə başladıklarına görə, hamısı kahindir. Davud padşahın rəmzidir, Yusif kahindir, Ezekiel isə peyğəmbər, kahin və padşahdan ibarət olan üçqat izzət səltənətində peyğəmbərdir.

Lakin biz peyğəmbər Yezekeli simvol olaraq necə tətbiq ediriksə edək, o, bir kahindir; və Yoşiyadan 22 oktyabra qədər olan yubiley xətti üzrə tətbiq edildikdə, Yezekel 1840-dan 1844-ə qədərki tarixin və e.ə. 573-cü ilin 22 oktyabrınadək padşah Yoşiyanın tarixi ilə təmsilləşdirildiyi kimi, yüz qırx dörd minin möhürlənmə vaxtında bir kahini təmsil edəcək kahindir.

İyirmi iki

Müqəddəs Kitab açıq şəkildə bildirir ki, Hizqiyal iyirmi iki il xidmət etmişdir. “İyirmi iki” ilahiliyin bəşəriyyətlə birləşmiş bayrağı olan yüz qırx dörd minin rəmzidir. Yuşiyanın Pasxasından qırxıncı fəslin 22 oktyabr Yubiley bayramınadək təmsil olunan tarixdə, Yuşiyanın Pasxası 1838 və 1840-cı illərdə Josiah Litch-in işini təmsil edirdi. Həmin iş birinci və ikinci vayların zaman peyğəmbərliklərini ortaya qoymaq idi. İndi görünür ki, birinci və ikinci vayların peyğəmbərliyi qabaqcılların dərk etdiyindən xeyli daha gənişdir.

Yezekel, Müqəddəs Kitab peyğəmbəri kimi, yazılarında Müqəddəs Kitabdakı hər hansı digər müəllifdən daha çox dəqiq tarix göstərir.

Yezekel, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyində bir günün bir ilə bərabər olması prinsipinin ömegasıdır. Saylar kitabında gün-il prinsipinin alfa şəklində ilk xatırlanması, Kədəşdə baş vermiş ilk üsyanda təmsil olunur; bu üsyan səhrada qırx illik sərgərdanlıq səbəb oldu. Sonuncu, yaxud omega üsyanı isə Yezekel tərəfindən dördüncü fəsildə, Yerusəlimin məhv edilməsi ilə təmsil olunur.

Alfa

Ölkəni axtarib gəzdiyiniz günlərin sayına görə, yəni qırx günün hər bir günü üçün bir il hesab olunmaqla, qırx il təqsirlərinizin yükünü daşıyacaqsınız və Mənim vədimdən dönməyimi biləcəksiniz. Mən Rəbb bunu demişəm; Mənə qarşı bir yerə toplaşmış bu bütün pis camaata bunu mütləq edəcəyəm: bu səhrada məhv olacaqlar və orada öləcəklər. Saylar 14:34, 35.

Omega

Sən də sol böyrün üstə uzan və İsrail nəslinin təqsirini onun üzərinə qoy; onun üzərində uzanacağın günlərin sayına görə onların təqsirini daşıyacaqsan. Çünki Mən onların təqsirinin illərini, günlərin sayına görə, sənə üzərinə qoydum: üç yüz doxsan gün; beləliklə İsrail nəslinin təqsirini daşıyacaqsan. Bunları tamam etdikdən sonra yenidən sağ böyrün üstə uzan, və Yəhuda nəslinin təqsirini qırx gün daşıyacaqsan; Mən sənə hər günü bir il üçün təyin etmişəm. Buna görə də üzünü Yerusəlimin mühasirəsinə tərəf çevir, qolun açıq olsun və ona qarşı peyğəmbərlik et. Hezekiel 4:4–7.

Qadəş və Yerusəlimin məhvi, bir il üçün bir gün prinsipini təmsil edən alfa və omega üsyanını ifadə edir. “Bir il üçün bir gün prinsipi” Millerçilərin əsas qaydası idi və 1840-dan 1844-ə qədər olan tarixdə, padşah Yoşiyanın Yubiley xəttində 22 oktyabra qədər tipoloji şəkildə göstərilmişdir. Yezekel hər hansı digər peyğəmbərdən daha çox tarix ortaya qoyur. Yezekelin tarixləndirməsi daxilində Yubiley xətti müəyyən edilir və bununla da Yezekelin şahidliyi birbaşa birinci və ikinci mələklərin tarixinə, ondan sonra isə üçüncü mələyin tarixinə bağlanır.

“Yubiley xətti” ilə yanaşı, Yezekel üç yüz doxsan gün bir böyrü üstə, sonra isə qırx gün o biri böyrü üstə uzanır. “Dörd yüz otuz” köhnə və yeni əhdlərin rəmzidir, çünki Abramın Misirdə dörd yüz illik əsarətə dair əhd vədi həvari Pavel vasitəsilə otuz ilin ikinci şahidini tapdı. Beləliklə, “köhnə”yə aid olan Abram (sonradan İbrahim) ilə “yeni”yə aid olan Şaul (sonradan Pavel) öz şahidliklərini birləşdirərək dörd yüz otuz ili əbədi əhdin rəmzi kimi təsbit etdilər. “Üç yüz doxsan gün” — “İsrail evinin təqsirini daşıyacaqsan.” “Və” “Yəhuda evinin təqsirini qırx gün daşıyacaqsan.” Birlikdə sağ tərəf və sol tərəf Abram və Pavelə bərabərdir.

Əhd həmişə itaət və ya itaətsizlik—həyat və ya ölüm—əsasında qurulmuşdur. Millerçi tarixdə il-gün prinsipi həyat və ya ölüm məsələsi idi və bu tarix birinci mələk tərəfindən əbədi Müjdə kimi elan edildi. “Müjdə” həyat və ya ölüm məsələsidir və Millerçi tarixin həyat və ya ölüm sınaq məsələsi bir günün bir ilə bərabər olması prinsipi kontekstində müəyyən edilmişdi. Birinci mələyin xəbərini qüvvətləndirən proqnoz ikinci yayın üç yüz doxsan bir il və on beş gün peyğəmbərliyi idi. Yezekelin sol böyrü üstə uzandığı üç yüz doxsan günün içində ikinci yayın üç yüz doxsan bir il və on beş günlük zaman peyğəmbərliyinin bir təsviri vardır. Peyğəmbərliyi düzgün bölmək üçün peyğəmbərlik bəsirəti tələb olunur, lakin bu, Yəhuda qəbiləsindən olan Aslanın gecəyarısı fəryadının xəbərini möhürdən açmaqda davam edən işindən başqa bir şey deyildir.

Mən iddia edirəm ki, Yezekel yüz qırx dörd minin rəmzi kimi qəbul edilməlidir, lakin başlıca olaraq Peyğəmbərlik Ruhunun ənamının rəmzi kimi; istər axırxəmə peyğəmbərinin təzahürü olaraq, istərsə də sətir üzərinə sətir metodologiyasının prinsipini anlayan əhd xalqının təzahürü olaraq təqdim edilsin.

Mən iddia edirəm ki, Yezekelin üç yüz doxsan bir il və on beş gün peyğəmbərliyi üzərinə saldığı nur, torpaq süpürgəli adamın cəvahiratları daha böyük mücrüyə atması ilə uyğunluq təşkil edir.

Mən iddia edirəm ki, məbəd tamamlandıqda, Yezekeldən gələn işıq son daş mesajının mühüm bir ünsürüdür.

Yezekel qırxıncı fəslin birinci ayəsində Oktyabrın 22-dədir və məhz orada gələcək məbədin görüntüsü Yezekelə verilir. O məbəd yüz qırx dörd minin məbədidir; Yezekel isə bu sayın bir rəmzi kimi çıxış edir. Həmin dəstə üçüncü və həlledici sınağa çatmazdan əvvəl iki sınaqdan keçmiş olacaq. Yezekel məbəddə öz nurunu alan şəxs kimi təsvir olunur və buna görə də onun bir rəmsiz olaraq ortaya qoyduğu nur, Danielin onuncu fəslə ilə uyğunluq içində, Allahın xalqı Ən Müqəddəs Yərə daxil olduqda gələn nuru təmsil edir.

Açılmış olan İsa Məsihin Vəhyinin işığı, sınaq müddəti bağlanmazdan az əvvəl açılır.

Və mənə dedi: “Bu kitabın peyğəmbərlik sözlərini möhürləmə; çünki vaxt yaxındır. Qoy haqsız olan yenə haqsızlıq etsin; murdar olan yenə murdarlansın; saleh olan yenə salehlik etsin; müqəddəs olan isə yenə müqəddəs olsun.” Vəhy 22:10, 11.

On birinci ayədə imtahan müddəti bağlanmazdan dərhal əvvəl “vaxt yaxındır” və buna görə İsa Məsihin Vəhyi həmin vaxt açılmışdır, çünki “vaxt yaxındır.”

İsa Məsihin Vəhyi — Allahın tezliklə baş verməli olan şeyləri Öz qullarına göstərmək üçün Ona verdiyi və Öz mələyi vasitəsilə bunu Öz qulu Yəhyaya göndərərək bildirdiyi vəhydir. Yəhya Allahın kəlamına, İsa Məsihin şəhadətinə və gördüyü hər şeyə şahidlik etdi. Bu peyğəmbərliyin sözlərini oxuyan nə bəxtiyardır, onu eşidənlər və onda yazılanlara əməl edənlər də nə bəxtiyardır; çünki vaxt yaxındır. Vəhy 1:1–3.

Laodikeyə Yeddinci Gün Adventizmi üçün möhlət bazar günü qanunu zamanı başa çatır və Adventizm Hizqiyal kitabının doqquzuncu fəslində Yerusəlim kimi təmsil olunur. Orada ölkədə və kilsədə edilən iyrəncliklər üçün ah çəkib fəryad edənlər möhürü alırlar. Möhürlənmə, İslamın şərq küləkləri xalqları qəzəbləndirdiyi vaxt, möhlət bağlanmazdan dərhal əvvəl baş verir. Hizqiyal kitabının səkkizinci fəslində Adventizmin dörd nəslə sona yetir və dördüncü nəsil günəşə səcdə edən iyirmi beş rəhbərlə simvolizə olunur.

Həmin görüntü rəmzi şəkildə bazar qanunundan bir gün əvvəl, yaxud altı, altı, altı ilə təmsil olunan sınaq müddətinin başa çatmasından az əvvəl verildi.

Və altıncı ildə, altıncı ayda, ayın beşinci günündə, mən öz evimdə oturarkən və Yəhudanın ağsaqqalları qarşımda oturarkən belə oldu ki, orada Xudavənd Rəbbin əli mənim üzərimə endi. O zaman baxdım, və budur, od görünüşünə bənzər bir surət var idi: belinin görünüşündən aşağısı od idi; belindən yuxarısı isə parlaqlıq görünüşündə, kəhrəbə rəngi kimi idi. O, bir əl surətini uzadıb başımın bir telindən məni tutdu; və ruh məni yer ilə göy arasında qaldırdı və Allahın görüntülərində məni Yerusəlimə, şimala baxan daxili darvazanın qapısına apardı; orada qısqanclığa təhrik edən qısqanclıq bütünün məkanı idi. Və budur, İsrail Allahının izzəti orada idi, düzənlikdə gördüyüm görüntüyə uyğun olaraq. Hezqiyal 8:1–4.

Altıncı ilin, altıncı ayın və beşinci gününün görüntüsü, Laodikeyalı Adventizm üçün sınaq müddətinin bağlandığı vaxtı ifadə edən bazar qanununun rəmzi olan “666”dan az əvvəl gəldi. Həmin görüntü, Hizqiyalın “düzənlikdə” gördüyü görüntüyə “uyğun olaraq” idi. Onun düzənlikdə gördüyü görüntü daha əvvəl, üçüncü fəsildə verilir.

Sonra qalxdım və düzənliyə çıxdım; və budur, Rəbbin izzəti orada durmuşdu, Xebar çayı kənarında gördüyüm izzət kimi; və mən üzüm üstə yerə qapandım. Yezeke 3:23.

“Düzənliyin” görüntüsü — altıncı ilin, altıncı ayın və beşinci günün görüntüsü — Hizqiyalın daha əvvəl Kebar çayı kənarında gördüyü görüntü idi.

Otuzuncu ildə, dördüncü ayda, ayın beşinci günündə, mən Kebar çayı kənarında əsirlər arasında olarkən göylər açıldı və mən Allahın görüntülərini gördüm. Hezekiel 1:1.

Yezekekin Xevər çayı kənarında “gördüyü” “Allahın görüntüləri” düzənliyin görüntüsü idi; bu, həmçinin Yezekekin səkkizinci fəsildən on birinci fəslə qədər olan görüntüsü idi. Həmin görüntülər Yezekekin müqəddəs məkana baxması kontekstində təqdim olunmuşdu; onuncu fəslin “marah” baxış güzgüsü görüntüsü də məhz orada həyata keçir. Yezeke, möhlətin bağlanmasıdan lap əvvəl İsa Məsihin Vəhyi ortaya gətirilərkən, Ən Müqəddəs Yerdən saçılan peyğəmbərlik nurundan pay alanları təmsil edir.

Padşah Yoşiyanın Pasxa ilə başlayan və 22 oktyabrda başa çatan Yubiley xəttini müəyyən etdikdə, biz Levililər iyirmi üçüncü fəsildə bəyan edildiyi kimi, Bahar bayramları və Payız bayramları rəmzinə müəyyən edirik. Orada bahar və payız bayramları hər biri iyirmi iki ayə ilə təqdim olunur; necə ki, Yezekekin xidməti də iyirmi iki il olmuşdur. Yezekekin Yubiley xəttinin otuzuncu ilinə uyğunlaşdırılması, Yezekekin doğumunun Yoşiyanın dirçəlişi ilə uyğunlaşmasına imkan verir. Əgər o, Yubiley dövrünün otuzuncu ilində otuz yaşında idisə, onda Yezeke Yoşiyanın islahatı zamanı doğulmuş olardı.

Yezeke iman vasitəsilə Ən Müqəddəs Yerə daxil olanların simvoludur. Oraya daxil olduqdan sonra onlar insan münasibətlərinin mürəkkəb qarşılıqlı təsirini təmsil edən təkərlərin içindəki təkərləri görürlər. Vəhy kitabının onuncu fəslində Yəhya ilə olduğu kimi, Yezeke də Millerçiləri, lakin daha birbaşa şəkildə yüz qırx dörd mini təmsil edir. Onun paralel üç yüz doxsan bir il və on beş günlük zaman peyğəmbərliyi Yerusəlimin məhvi ilə bağlı Laodikeya Adventizminin son mühakiməsini nümayiş etdirir və özündə otuz səkkiz və qırxın müəmməsini ehtiva edir.

Bu, dörd yüz otuz ilin rəmziliyini özündə ehtiva edir.

Buraya 1333-dən 1337-yə, 1449-dan 1453-ə və 1840-dan 1844-ə qədər olan dördillik dövr daxildir.

Bu son dərəcə mühüm mövzu barədə mülahizələrimizə növbəti məqalədə başlayacağıq.

“Yeşayaya, Yezeke və Yəhyaya verilən görüntülərdə biz göyün yer üzündə baş verən hadisələrlə nə qədər sıx bağlı olduğunu və Allaha sadıq olanlar üçün Onun qayğısının nə qədər böyük olduğunu görürük.” Testimonies, 5-ci cild, 753.

“Məsihin Özü məbədin Rəbbi idi. O, oranı tərk etdikdə, onun izzəti də gedəcəkdi — vaxtilə ən müqəddəs yerdə, baş kahinin ildə yalnız bir dəfə, böyük kəffarə günündə, öldürülmüş qurbanın qanı ilə daxil olduğu mərhəmət kürsüsü üzərində görünən həmin izzət (dünyanın günahları uğrunda tökülmüş Allah Oğlunun qanının təmsali olan bu qanı qurbangaha səpirdi). Bu, Şəkina, Yehovanın görünən məskəni idi.

“Yeşaya buna işarə edərkən məhz bu izzət ona aşkar edilmişdi: «Padşah Uzziya öldüyü ildə mən də Rəbbi hündür və uca bir taxt üzərində oturmuş gördüm, Onun libasının ətkələri məbədi doldurmuşdu» [Yeşaya 6:1–8-dən sitat].” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, cild 4, 1139.

Yeşaya verilən görüntü son günlərdə Allahın xalqının vəziyyətini təmsil edir. Onlara imanla səmavi məbəddə irəliləyən işi görmək imtiyazı verilmişdir. “Və Allahın məbədi göydə açıldı və Onun məbədində əhdinin sandığı göründü.” Onlar imanla ən müqəddəs yerə baxdıqda və səmavi məbəddə Məsihin işini gördükdə anlayırlar ki, onlar murdar dodaqlı bir xalqdır,—dodaqları çox vaxt boş sözlər söyləmiş və istedadları Allahın izzəti üçün təqdis edilərək işlədilməmiş bir xalqdır. Öz zəifliklərini və layaqətsizliklərini Məsihin izzətli xarakterinin paklığı və gözəlliyi ilə müqayisə etdikdə, əlbəttə, ümitsizliyə qapıla bilirlər. Lakin əgər onlar da Yeşaya kimi, Rəbbin ürəkdə yaratmağı nəzərdə tutduğu təəssüratı qəbul etsələr, əgər canlarını Allahın önündə alçaltsalar, onlar üçün ümid vardır. Vədin qövsü taxtın üzərindədir və Yeşaya üçün görülən iş onlarda da yerinə yetiriləcək. Allah peşman qəlbdən yüksələn dualara cavab verəcəkdir.

“Allahın bu böyük və ciddi işinin məqsədi dərzləri səmavi anbara toplamaqdır; çünki yer üzünü Rəbbin izzəti ilə dolmalıdır. Buna görə də heç kəs üstün gələn pisliliyi gördükdə və murdar dodaqlardan çıxan sözləri eşitdikdə ruhdan düşməsin. Zülmət qüvvələri Allahın xalqına qarşı cərgəyə düzüləndə; Şeytan son böyük münaqişə üçün öz qüvvələrini səfərbər etdikdə və onun qüdrəti böyük, hətta az qala sarsıdıcı göründükdə, ilahi izzətin, uca və yüksəldilmiş taxtın, vəd göy qurşağı ilə əhatə olunmuş taxtın aydın mənzərəsi təsəlli, əminlik və sülh verəcəkdir.” Review and Herald, December 22, 1896.

“Xəbar çayının sahilləri boyunca Yezekel şimaldan gəlirmiş kimi görünən bir qasırganı gördü: ‘böyük bir bulud, öz içində qatlanan bir od, və onun ətrafında bir parıltı, və onun ortasından kəhrəbə rəngi kimi bir görünüş.’ Bir-birini kəsən çoxlu çarxlar dörd canlı varlıq tərəfindən hərəkət etdirilirdi. Bütün bunların çox-çox yuxarısında ‘bir taxtın bənzəri var idi, sapfir daşının görünüşü kimi; və taxtın bənzəri üzərində onun üstündə insan görünüşü kimi bir bənzər var idi.’ ‘Keruvların arasında onların qanadları altında insan əlinin forması göründü.’ Yezekel 1:4, 26; 10:8. Çarxların quruluşu o qədər mürəkkəb idi ki, ilk baxışda qarışıqlıq içində görünürdülər; lakin onlar kamil bir ahəng içində hərəkət edirdilər. Keruvların qanadları altındakı əl tərəfindən dəstəklənən və yönəldilən səmavi varlıqlar bu çarxları hərəkətə gətirirdilər; onların yuxarısında, sapfir taxt üzərində, Əbədi Olan var idi; taxtın ətrafında isə ilahi mərhəmətin rəmzi olan bir göy qurşağı var idi.”

“Kerubların qanadları altındakı əlin rəhbərliyi altında çarxa bənzər mürəkkəb nizamlar necə idisə, insan hadisələrinin mürəkkəb gedişi də ilahi nəzarət altındadır. Xalqların çəkişməsi və təlatümü içində, kerubların üzərində əyləşən Olan hələ də yer üzünün işlərini yönəldir.

Bir-birinin ardınca özlərinə ayrılmış vaxtı və məkanı tutmuş xalqların tarixi, özlərinin mənasını bilmədikləri həqiqətə qeyri-iradi şəkildə şahidlik edərək, bizə xitab edir. Bu gün hər bir millətə və hər bir fərdə Allah Öz böyük planında bir yer təyin etmişdir. Bu gün insanlar və millətlər heç vaxt yanılmayan əlindəki şaqul ilə ölçülürlər. Hamı öz seçimi ilə öz taleyini müəyyən edir, Allah isə Öz niyyətlərinin həyata keçməsi üçün hər şeyə hökmranlıq edir.

“Böyük MƏN OLANIN Öz kəlamında müəyyən etdiyi tarix, keçmişdəki əbədiyyətdən gələcəkdəki əbədiyyətə qədər peyğəmbərlik zəncirində halqanı halqaya birləşdirərək, bizə bu gün əsrlərin gedişində harada olduğumuzu və gələcək zamanda nələrin gözlənilə biləcəyini bildirir. Peyğəmbərliyin indiki vaxta qədər baş verəcəyini əvvəlcədən xəbər verdiyi hər şey tarixin səhifələrində öz izini tapmışdır və biz əmin ola bilərik ki, hələ qarşıda olanların hamısı da öz sırası ilə yerinə yetəcəkdir.” Education, 178.